

ANTE GLAVIČIĆ

STRIJELJANI SENJANI 22. TRAVNJA 1945. U GORNJOJ KOZICI

Ante Glavičić
Gradski muzej
HR 53270 Senj

UDK:323.22/.28(497.5)
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 1996-06-14

Nakon "oslobođenja" grada Senja i senjskog područja 9. travnja 1945. formirala se "narodna vlast". U surovom obračunu sa svima koji nisu slijepo vjerovali idejama jugoslavenstva i komunizma, uhićeni su i suđeni Senjani i stanovnici okolice, i drugi koji su se tog trenutka zatekli na senjskom području. Premda većinom nisu imali drugih grijeha, gotovo su svi strijeljani. Takva sudbina zadesila je i Senjane koji su osuđeni u Senju i ubijeni kod mjesta Gornja Kozica (10-ak km sjevernije od Senja) 22. travnja 1945. Tragičnu sudbinu tih ljudi autor iznosi na temelju iskaza svjedoka i prema izvodima iz lažiranih presuda Vojnog suda Jugoslavenske armije (Vijeće na Sušaku), koje se u članku objavljuju kao prilozi.

Tijekom Drugoga svjetskog rata počinjeni su, općenito u Hrvatskoj a napose na prostoru Like, Krbave i Gacke, brojni i stravični zločini nad hrvatskim narodom. Počinili su ih četnici i njima slični koji su se skrivali pod partizanskim oznakama. Nakon kapitulacije Italije, tj. nakon prvog "oslobođenja" Senja 12. 9. 1943.,¹ a isto tako i nakon "oslobođenja" Senja 9. 4.

¹ Zapovjedništvo 2. oružničke pukovnije J.S. Broj 2627. u Gospiću, dne 7. prosinca 1943., predmet *Puškaric Nikola*, oružnik, povratak iz partizanskog zarobljeništva: 1. Glavnom zapovjedništvu oružništva u Zagrebu ... izviješće o kapitulaciji Italije 9. rujna 1943., dolasku partizana u Senj, uhićenjima, preslušavanjima i streljanjima, itd. Izjava *Ilije Šepaca* (Gospić, 6. XII. 1943.) oružničkog vodnika, povratak iz partizanskog zarobljeništva nakon zauzeća Karlobaga (3. X. 1943.), o zarobljenim ustašama, žandarima i nekim civilima koji su odvezeni do obližnjeg

1945., partizanska "narodna vlast" tijekom učvršćivanja svoje uprave surovo se obračunala sa svima nepodobnima, tj. onima koji su bili Hrvati i sumnjali u komunizam i jugoslavenstvo.² I dok bi se neki zločini počinjeni tijekom ratnih operacija mogli još kako-tako shvatiti, ali ne i opravdati, zločini koji su počinjeni nakon prestanka ratnih operacija, a poglavito nakon službenog završetka Drugoga svjetskog rata, i po broju i po načinu na koji su izvedeni, zaslužuju samo gnušanje. Takav jedan zločin zbio se kod mjesta Gornja Kozica, 10-ak kilometara sjevernije od Senja uz cestu prema Novome, iza suhozida napuštenih vrtova.

Na prostoru grada Senja i šire okolice (Podgorje, Lika) ubijeno je nekoliko tisuća ljudi. Među njima je bilo pripadnika ustaških i domobranskih te njemačkih postrojbi, ali i civila, žena i djece, koji su se u zbjegu zajedno s vojnim postrojbama povlačili prema sjeveru. Svi oni koji su zaostali, ubijeni su.

O zvjerstvima četnika tijekom minulog režima tu i tamo bi se negdje nešto reklo ili napisalo, ali o zločinima "narodne vlasti" sve do 1990. nije se smjelo niti govoriti, a kamoli nešto napisati. Na žalost, u hrvatskoj se historiografiji o tome i danas vrlo malo piše. Tako je prikupljanje i objavljivanje podataka u svezi s ovim tragičnim zbivanjima prepušteno na brigu časnim osobama kojima je stalo da se nakon 50 godina kaže istina, evidentiraju i napišu imena tih ubijenih i gotovo zaboravljenih Hrvata.³

zaljeva Kalić (oko 2 km južno uz cestu od Karlobaga), gdje su strijeljani i bačeni u more. Među ubijenima nalazilo se 26 ustaša i oružnika koji su podrijetlom iz Krivoga Puta i Senja. (Izvornici se nalaze u Arhivu CK SKH u Zagrebu). Usp. Ante GLAVIČIĆ, *Žrtve partizanskog bezumlja i zločina iz Senja i okolice (III. 1943)*, Senjski zbornik, 21, 1994, 291-304; Ante GLAVIČIĆ, *U spomen Ivici Krmpotiću i njegovim prijateljima*, Senjski zbornik, 305-314.

² O poratnim prilikama u Zagrebu, uhićenjima i suđenjima hrvatskim intelektualcima usp. Josip GRBELJA, *Opasni dosjei*, feljton, Večernji list, 10. 8. 1991, 1-28. Tada je, naime, uhićeno oko stotinu najistaknutijih hrvatskih znanstvenika i drugih uglednih osoba iz javnoga života, koji su osuđeni na smrt ili robiju, a samo je manji broj bio oslobođen. Među osuđenima na smrt bili su i Senjani dr. Ivan Krajač, dr. Ljudevit Zimpermanni dr. Vinko Krišković, koji je tada već bio u Švicarskoj. Članovi *Zemaljske komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača* bili su dr. Ferdo Čulinović (predsjednik) i dr. Josip Krmpotić (član), te Marijan Hlača (član). Dr. Čulinović i dr. Krmpotić, rođeni Senjani, poznavali su osuđene i, da su htjeli, mogli su im pomoći jer doista nisu počinili nikakve zločine. Građa o ovim montiranim procesima u kojima su osuđeni tada najznamenitiji hrvatski intelektualci, pohranjena je u Arhivu Hrvatske u Zagrebu.

³ U posljednje doba tiskane su dvije knjige o stradanjima Hrvata tijekom I. svjetskoga rata, između dva svjetska rata (1918-1941), tijekom II. svjetskoga rata i nakon završetka Drugoga svjetskog rata (do 1950) na prostoru Like (Ranko ŠIMIĆ, *Gospički spomen-zbornik*, izdavač Ogranak Matice hrvatske Gospić, Gospić, 1995. i Luka PAVIČIĆ, *Kronika stradanja Hrvata južne Like*, Zagreb, 1996). U njima su navedeni statistički i drugi podaci o tisućama žrtava koje su počinili četnici i drugi krvnici koji su se brinuli za sigurnost Jugoslavije. Opisana stradanja Hrvata vrijede i za grad Senj i senjsku okolicu, uz napomenu da je ovdje bilo znatno manje žrtava jer je Senj ipak, u odnosu na Liku, bio na periferiji ratnih zbivanja.

U tom je smislu i napisan ovaj članak, koji je usredotočen samo na osuđene i ubijene Senjane i stanovnike senjske okolice, iako je vidljivo da su s njima pogubljeni i oni iz drugih hrvatskih krajeva, a da stvarnog povoda za najdrastičniju kaznu nije bilo.

Nakon kapitulacije fašističke Italije 9. rujna 1943., prostore Župe Vinodol-Podgorje, sa sjedištem u Senju,⁴ i Župe Lika-Krbava, sa sjedištem u Gospiću,⁵ zaposjele su postrojbe NOV-a i uspostavile komunističku "narodnu vlast". Sredinom siječnja 1944. njemačke i ustaško-domobranske postrojbe, koje su krenule iz Sušaka, brzo su zauzele Vinodol, Senj i Podgorje do Karlobaga. Druge postrojbe napredovale su iz pravca Karlovca, Ogulina i Modruša prema Brinju, Otočcu, Vrhovinama, Perušiću i Gospiću. Tom akcijom deblokiran je grad Gospić, koji nisu uspjele osvojiti partizanske snage, jer su ga branile izabrane postrojbe ustaša i domobrana.⁶ Glavnina partizanskih snaga potisnuta je prema istoku, a manji dio, s kojima je dolazilo do oružanih sukoba, ostao je na području oko Drežnice, Vrhovina i Plitvica. Na prostoru južne Like bilo je i četnika, koji su, samo sada pod njemačkom zaštitom, činili nove zločine nad Hrvatima.

Početkom 1945. postrojbe Jugoslavenske armije, skoncentrirane oko Drvara i Knina, preuzimaju inicijativu i zauzimaju važne strateške položaje

⁴ Veljko KOVAČEVIĆ, *Kapitulacija talijanske vojske u Senju 1943*, Senjski zbornik, 1, Senj, 1965, 154; Kazimir PRIBILOVIĆ, *Pomorski saobraćaj u Hrvatskom primorju od osnivanja II. POS-a do konca 1943*, Senjski zbornik, 5, Senj, 1973, 363-364.

⁵ Kada je kapitulirala fašistička Italija, u Gospiću su bile stacionirane primjerene ustaške i domobranske postrojbe. Grad i bliža okolica bili su dobro branjeni bunkerima, opkopima, žicom i minama. Dobro su bile utvrđeni i branjeni položaji u Brušanima, Baškim Oštarijama, Ledeniku, Konjskom, Vidovcu i Karlobagu, dakle cijeli potez strateški bitne ceste Gospić - Karlobag. Ipak su partizani osvojili sve te položaje (3. 10. 1943.), koje su tijekom siječnja 1944. pred naletom *Plave divizije* napustili.

⁶ Zbog širenja partizanskog pokreta, ali i zbog zločina koje su činili četnici uz svesrdnu pomoć i zaštitu Talijana, krajem 1942. u Liku dolazi Jure Francetić. Započinje se s utvrđivanjem Gospića i svekolikim pripremama za nadolazeće opasnosti. Nakon kapitulacije fašističke Italije partizani su se domogli velike količine oružja i ratne opreme. Budući da su za ovladavanje cjelokupnim prostorom Like trebali osvojiti i Gospić, partizanska komanda naredila je da se izvrše pripreme za napad na taj grad. Opkolile su ga i zapriječile sve prilaze 19. i 35. divizija, te 6. proleterska brigada, ukupno oko 15.000 vojnika. Gospić su branile postrojbe 4. ustaškog zdruga pod zapovjedništvom Delka Bogdanića, domobranska bojna pod zapovjedništvom pričuvnog satnika Lea Grandovca, vod hrvatskih oružnika i jedna pomoćna gospićka satnija. Ukupno 1.500 branitelja. Glavni zapovjednik obrane bio je domobranski pukovnik Mirko Zgaga. Opći napad s jakom artiljerijskom pripremom počeo je u noći 17. listopada 1943. Obrana je izdržala sve napade, a zbog velikih gubitaka partizani su s napadom prestali 10. studenoga. Tijekom posljednjih dana napada poginuo je pukovnik Zgaga, a zapovjedništvo je preuzeo Delko Bogdanić. Više o obrani Gospića vidi: Mato TOVILO, *U Gospiću 1943. godine*, Lika - hrvatska dika, Lički godišnjak za 1994, 192-194.

potrebne za početak proljetne ofenzive prema zapadu Hrvatske. Početkom ožujka 1945. u pravcu napada prema Lici, Gorskom kotaru i Primorju bile su raspoređene - vrlo brojne i dobro naoružane - 9., 19., 20. i 26. divizija 8. dalmatinskog korpusa. Na dobro utvrđenoj liniji obrane od Plješevice i Male Kapele do mora, nasuprot su se nalazile postrojbe 392. legionarske hrvatsko-njemačke *Plave divizije*, te združena domobransko-ustaška 11. divizija zvana *Lička*, s pomoćnim jedinicama.⁷ Koristeći se povoljnom općom političku i vojnom situacijom, postrojbe IV. Jugoslavenske armije krenule su u napad 20. ožujka 1945. Zauzele su uporišta na liniji Donji Lapac, Udbina, Bihać. Već 26. ožujka postrojbe 19. i 26. divizije zauzele su Budak, Ribnik i Vrebac i došle na domak Gospiću, tada najjače utvrđenom mjestu Like i Podgorja. 4. 4. 1945. zauzet je Gospić. 6. 4. zauzeto je Lešće, tako su partizanske postrojbe došle pred Otočac, koji su osvojile idućeg dana i produžile do Klaričevca, Šušnja i Krmpota. 7. 4. zauzele su i Brinje te došle do Krivoga Puta. Kroz Podgorje su nadirale postrojbe 9. divizije, koje su 4. 4. zaposjele Baške Oštarije i 5. 4. Karlobag te otok Pag.⁸

Na toj dugoj i dubokoj bojišnici hrvatsko-njemačke postrojbe ostale su gotovo bez streljiva i druge ratne opreme. Prema svjedočanstvu Josipa Aleksića,⁹ posljednjega zapovjednika obrane Gospića i dijela Like, postrojbe 11. *Ličke* i 392. legionarske *Plave divizije* povlačile su se preko Pazarišta, Kosinja,

⁷ Vladimir Gaiger i Siniša Pogačić zanimljivo i dokumentirano opisuju osnutak i vojno djelovanje hrvatskih legionarskih postrojbi (prve 369. pješačke divizije zvane *Vražja*, druge 373. pješačke divizije zvane *Tigar* i 392. pješačke divizije zvane *Plava*) od 1941. do 1945. 392. pješačka *Plava* divizija ustrojena je u rujnu 1943. s ciljem da osigura prostor Primorja, uključujući i prostor u dubinu 60 km od priobalja te otoke nasuprot kopnu, od moguće invazije anglo-američkih snaga. Dakle, pokrivala je i prostor sjevernog, srednjeg i dijelom južnog Velebita. Zapovjednik *Plave divizije* bio je general Johann Mickl, zapovjednici su bili njemački časnici, a vojnici hrvatski legionari. Usp. Vladimir GAIGER - Siniša POGAČIĆ, *Crni kraj Plave*, Nedjeljna Dalmacija (podlistak), 10. veljače 1995., 43.

⁸ O tim borbama usp. Karel LEVIČNIK, *Oslobodenje grada Senja i okolice u aprilu 1945*, Senjski zbornik, 3, Senj, 1967-68, 170; Kazimir PRIBILOVIĆ, *Jugoslavenska ratna mornarica u borbama za konačno oslobodenje Hrvatskog primorja 1945*, Senjski zbornik, 7, Senj, 1979, 257-273; Anton GIRON, *Oslobodenje Senja i okolice 1945*, Senjski zbornik, 7, Senj, 1979, 245-251.

⁹ Josip ALEKSIĆ, *Časno smo obranili hrvatski narod i domovinu*, Vila Velebita, br. 52, 20. prosinca 1996, 14-15. Inž. građevine Josip Aleksić, domobranski pukovnik, rodom iz Ribnika kod Gospića, na prijedlog poglavnika dr. Ante Pavelića, preuzeo je organizaciju obrane grada Gospića i područja koje je branila 11. *Lička divizija*, kojoj je bio zapovjednik. U svojim sjećanjima opisuje pripreme za obranu i vojnu situaciju u tom dijelu Hrvatske neposredno pred opći napad IV. armije NOV-a Jugoslavije. U sastavu 11. *Ličke divizije* bili su 1, 2. i 3. zdruk, 4. zdruk od tri bojne (31. ustaška, 10. lovačka i posadna bojna), jedna bitnica brdskih topova, satnija lakih bornih kola, samovozna satnija i dva voda: opkoparski i za vezu), 22. zdruk istog sastava u Otočcu i 20. zdruk u osnivanju u Senju s jednom bojnom u Brinju.

Kutareva i Brinja prema Ogulinu i Karlovcu, odnosno preko Krasna prema Senju, Novome i Sušaku. Povlačenje s Vratnika i izvlačenje iz Senja nije izvršeno na vrijeme i uz dobro osiguranje, pa su partizanske postrojbe s već ranije zauzetih povoljnih strateških položaja, dobro kontrolirajući prometnicu Senj - Novi, unakrsnom vatrom uspješno tukle hrvatsko-njemačke snage u povlačenju. Uzduž ceste Senj - Novi uz more i po obroncima koji vode prema planini poginuo je u pokušaju proboja velik broj hrvatskih vojnika. Oni koji su bili zarobljeni, kasnije su pogubljeni u bespućima Kapele i Senjskog bila.

U predvečerje 9. travnja 1945. partizanske postrojbe 26. dalmatinske divizije ušle su u Senj i tako uspostavile vojni nadzor nad cjelokupnim senjskim područjem. Već iste večeri ili idućega dana pristigla su iz pozadine ili otoka tijela nove "narodne vlasti" grada i kotara Senj, ali i organi sigurnosti (OZN-a) i specijalne jedinice KNOJ-a. Za svoj smještaj i druge potrebe zauzele su odgovarajuće i od bombardiranja neoštećene zgrade, većinom privatnog vlasništva: *Plavu vilu* (kuću dr. Ivana Krajača), zgrade obitelji Vlahović na obali, kuću i poslovne prostorije Ivica i Katice Dragičević na Potoku, zgradu bivšeg samostana sv. Franje na Velikoj placi i još neke druge. Odmah nakon dolaska, a prema unaprijed sastavljenim popisima, počelo je oduzimanje privatnih trgovina, skladišta i stanova, najprije onima koji su uhićeni kao "narodni neprijatelji - sluge okupatora" ili kao "domaće izdajice" i "predstavnici buržuazije", a zatim i drugima nepoćudnima. Slično se događalo i u Sv. Jurju, Jablancu, Krasnu i Krivome Putu.

Tada je u Senju bilo i dosta civila iz Like koji su zaostali na povlačenju. Veliki dio njih, kao i većina zarobljenih hrvatskih i njemačkih vojnika, nisu dobro prošli. Posebna su im opasnost bili pripadnici KNOJ-a, ali i neki domaći pripadnici i suradnici zloglasne OZN-e, koji su bili osobito okrutni pri ispitivanju krivice, osudi i egzekuciji. Ti pripadnici OZN-e podrijetlom iz Senja i senjskog zaleđa "istaknuli", su se i kasnije radom na terenu kada su, blago rečeno, terorizirali svoje znalce, mještane i sumještane.

Ovaj put pozornost usmjeravam samo na grupu Senjana i stanovnika šire okolice za koje sam utvrdio da su bili zatvoreni u *Plavoj vili*,¹⁰ a zatim 22.

¹⁰ Istočno od Prve drage iznad ceste nalazi se *Plava vila*. Tu dvokatnicu, s prostranim dvorištem, podrumom i spremištem za veliki motorni čamac uz more, sagradio je 1925. dr. Ivan Krajač, tadašnji ministar trgovine i industrije Kraljevine SHS. U njoj je živio do 1941, tj. do talijanske okupacije, kada odlazi u Zagreb. Stolarija zgrade bila je plavo obojena pa su je zato Senjani prozvali *Plava vila*. U travnju 1945. *Plavu vilu* zaposjeli su pripadnici OZN-e. Gđu Helenu Krajač strpali su u jednu sporednu i za stanovanje neodgovarajuću sobu, gdje je proživljavala sve strahote i užas ljudi koji su, zatvoreni u prepunom podrumu i spremištu za čamac, izloženi danonoćnom ispitivanju i mučenju neprekidno zapomagali. To ona nije mogla

travnja 1945. strijeljani na području Gornje Kozice uz cestu koja iz Senja vodi prema Novom Vinodolskom. Da je tu doista bilo mjesto pogubljenja, doznajemo iz izvjava triju hrabrih žena (Anke Tomljanović, Anke (Mica) Tomljanović i Mare Tomljanović) koje su se kriomice, drugi dan nakon strijeljanja (23. travnja 1945.), spustile iz Krivoga Puta, preko Šušnja niz Dragu do zaseoka "Sove" i odatle cestom prema Kozici.¹¹ Tu su se na mjestu stradanja uvjerile da su ubijeni njihovi najbliži: *Stipa Tomljanović "Šimajica"*, *Jure Tomljanović "Bareta"* i *Ivan Tomljanović "Rilac"*. Mjesto smaknuća potvrđuje i Milan Tomljanović iz Sibirja, koji kaže da su ti Senjani bili zatvoreni u *Plavoj vili*, a onda strijeljani u ogradama Gornje Kozice. Postoje i izvjava drugih koji kažu da su oko 1. svibnja 1945. bila strijeljanja na Kozici. Možda se te izvjava odnose na strijeljane 22. travnja, a možda i na druge, čija imena nalazimo u *Izvodima iz presuda Vojnog suda na Sušaku*, a još točno ne znamo kada su i gdje ubijeni.¹²

trpjeti pa se iselila. Nešto kasnije OZN-a je preselila u kuću Oršanić na Staroj cesti. Tu se danas nalazi Policijska postaja.

¹¹ Među prikupljenim izjavama izdvajamo onu koju su nam dale Tomljanović Josipa Anka "Bajina" i njezina sestrična Tomljanović Anka (Mica) "Kojićeva" iz Sušnja. Rekle su: "Naši Tomljanović Stipan i Tomljanović Jura bili su iza 10. travnja uhićeni i zatvoreni u "hangaru" ispod *Plave vile* pokraj mora. Dana 22. travnja (a to je dan uoči Jurjeva) došao je iz Senja Srećko Tomljanović "Jukša" i rekao da su danas (22. 4. 1945, op. aut.) na Kozici partizani ubili neke naše Krivopučane i Senjane. Nismo znale jesu li među ubijenima naši Stipe i Jure, stoga smo drugoga dana rano izjutra (23. 4. 1945, op. aut.) krenule iz Podbila dolje do Sušnja i Tomišinom dragom do Sibirja, zaseoka "Sove", i tamo saznale od Marice Tomljanović "Giljine" za ubijene u Kozici. Otišle smo tamo i u ogradama poviše ceste (mjesto "Šimprag") pronašle dvije gomile nabacana kamenja, jednu veću i jednu manju. Tu smo pronašle neki štap i na njemu kose i jednu cedulju s potpisom Branko Župan. Zaključile smo da su tu pokopani Senjani, što smo potvrdile kada smo odgrnile kamenje, a među ubijenima nismo našle ni Stipu ni Juru. Otišle smo do druge gomile. Kad smo odgrnile kamenje, naišle smo na ubijene, koje nismo odmah prepoznale jer su bili poslije ubistva spaljeni. Prema ostacima čarapa i pulovera prepoznale smo da su tu pokopani Stipan i Jure, a uz njih neki treći, za kojega se pričalo da je Podgorac. Mrtve smo ponovno pokrile kamenjem i krišom otišle Dragom kući kako nas ne bi opazile partizanske ophodnje koje su tih dana krstarile cestom." 24. 4. na mjesto pogibelji otišli su kradom i Mara Tomljanović (supruga Mihovila Tomljanovića "Šimajice") i Marko Tomljanović (brat Jure Tomljanovića "Barete").

¹² U prikupljanju podataka veliku pomoć pružili su nam sugrađani i stanovnici okolice čija imena navodimo abecednim redom. To su: *Bačić* (r. Lopac) *Anka (Seka)*, Senj; *Biondić* Filipa *Mate*, Senj; *Gjurišić* (r. Barbiani) *Vlade Margareta*, Senj; *Glavičić* Petra *Petar*, Senj; *Gržin* (r. Devčić) *Jakova Dragica*, Senj; *Hamersmidt* (r. Filičić) *Blaženka*, Senj; *Krmpotić dr. Frane*, Klenovica; *Krmpotić* (r. Krajač) *Ladislava Zvonka*, Senj; *Kovačević* (r. Moguš) *Mate Marijanka*, Senj; *Jurković* Mare *Josip*, Senj; *Jambrošić* (r. Olivieri) *Vlade Judita*, Zagreb; *Legčević* *Josipa* (kćer Pave i Anke Anić), Bjelovar; *Legac* *Vinka Vlade*, Senj; *Matišević* (r. Tomljanović) *Marica*, Senj; *Mandekić* *Tome Tome*, Rijeka; *Marković* *Frane Josip*, Senj; *Matičić* (r. Anić) *Nada*, Senj; *Načeta* (r. Šolić) *Zora*, Senj; *Papić* *Josipa Tomislav*, Senj; *Pavelić* (r. Krmpotić) *Mirena*, Senj; *Petronio* *Ivana Karma*, Senj; *Petronio* *Ivana Katarina*, Senj; *Prpić inž. Branko*, Senj; *Prpić*

Uhićeni su najprije zatvoreni u *Plavoj vili*, koja je posve odgovarala potrebama OZN-c.¹³ Bila je luksuzno namještena, a imala je i podrumске prostorije i spremište za čamac, koji su služili za zatvor. Osim toga, smještena je izvan grada. Nakon istražnog postupka, u kojemu su svi osuđeni na smrt, popodne 22. travnja 1945. odvedena je cestom prema Novom grupa građana. Bilo ih je, jer za sada točan broj ne možemo pouzdano utvrditi, deset do petnaest. Kolonu vezanih žicom kriomice su iz kuća ili iza ograda promatrali stanovnici Pijavice, Sv. Jelene, Bunice i Sibinja. Prepoznavali su neke iz te kolone smrti, ali iz straha o tome otvorenije nisu progovorili punih pedeset godina. Susrela ih je putu i grupa Senjana, koji su se vraćali iz istražnog postupka sa Sušaka. I oni su neke prepoznali. Ipak, budući da u prikupljenim izjavama postoje kontradiktornosti, za sada ne možemo biti posve sigurni o broju uhićenih i mjestu njihova smaknuća. Sve nejasnoće valja razriješiti prikupljanjem izjava novih očevidaca i njihovom komparacijom, a napose ekshumacijom ubijenih na mjestu za koje se drži da su, ako se to uopće može reći, pokopani. Naime, ubijeni nisu pokopani niti u jame, nego su pokriti granama i zatrpani kamenjem iz ograda, i to na dva obližnja mjesta. Prema izjavi žena koje su na to mjesto došle vidjeti svoje bližnje, tijela ubijenih bila su

Antona Mara, Senj; Prpić inž. Krunoslav, Senj; Šnjarić Nikola "Mika", Crikvenica; Šojat (r. Krmpotić) Kata, Senj; Tomljanović Jose Ana "Bajina", Senj; Tomljanović Anka (Mica), Senj; Tomljanović (r. Rukavina) Hela, Senj; Tomljanović Ive "Zekan", Senj; Tomljanović (r. Tomljanović) Marica "Giljina", Senj; Tomljanović Milana Ive "Puljiz", Senj; Tomljanović Šimuna Mihovil "Šimajica", Senj; Tomljanović Milan "Makso", Sibinj; Tomljanović Mile "Dada", Senj; Tomljanović Mirko "Ampulica", Sibinj; Tomljanović Petar "Pešo", Senj; Tomljanović Srećko "Rilac", Krivi Put; Tomljanović Štefanija, Sibinj; Tomljanović inž. Zdravko, Rijeka; Ukota Ive, Rijeka; Župan Anka, Zagreb. Imenovanima se zahvaljujemo na pomoći.

Postoji još svjedoka koji znaju mnogo podataka koji mogu biti veoma korisni pri utvrđivanju imena i mjesta stradanja naših brojnih sugrađana.

¹³ U podrumu ili spremištu za čamac bio je od 10. travnja do 31. prosinca 1945. zatočen velik broj Senjana i stanovnika okolice, posebno Krivopučana i Krasnara. Nakon istražnog postupka većina ih je ubijena u bespuću neke drage ili su završili s kamenom oko vrata. Ipak, neki su nakon ispitivanja i proživljenih muka bili pušteni kućama. Iako naša istraživanja nisu završena, navodim popis Senjana koji su bili zatočeni u *Plavoj vili* i pušteni kući: *Babić Ivan "Befan"*, Senj; *Bezjak Romea Vlade*, Senj; *Butković Oskar*, Zagreb; *Černi* (r. Rončević) *Ana "Seka"*, Senj; *Gjurišić Franje Božo "Pajo"*, Senj; *Gržanić Marijan*, Senj; *Hameršmidt Josip*, Senj; *Lopac Ivana Marijan*, Senj; *Martulaš* (r. Guić) *Boža*, Senj; *Habčo Slave*, Senj; *Olivieri Frane Vladimir*, Senj; *Olivieri Ružica*, Senj; *Prpić Matilda "Sekina"*, Karlovac-Senj; *Rogić Tone*, Lukovo Senjsko; *Rončević Stipe Jole*, Senj; *Savić* (r. Tomljanović) *Seka*, Senj; *Šojat Ana "Barunova"*, Karlovac; *Šolić Mihovil*, Senj; *Šolić Pere "Tutanj"*, Sušak-Senj; *Šojat Pere "Baraba"*, Senj; *Šojat Vinko*, Senj; *Štefanić* (r. Bilović) *Grge Marijanka*; *Tomljanović* (r. Rukavina) *Hela*, Senj; *Tomljanović Mate Ivan "Rilac"*, Krivi Put; *Tomljanović Jose Jure "Bareta"*, Krivi Put; *Tomljanović Mile "Rambulica"*, Krivi Put; *Tomljanović Mile*, Senj; *Tomljanović Petar "Pešo"*, Senj; *Tomljanović Šime Stjepan*, Krivi Put; *Župan Frane Branko*, Senj.

nagorena. Dakle, nakon smrti tijela ubijenih egzekutori su polili benzinom i zapalili kako bi se onemogućila njihova identifikacija. Osim ranije spomenutih Krivopučana, pouzdano smo utvrdili da su tu ubijeni još *Branko Župan, Vladimir Olivieri i Mira Nagoda*. Imena ostalih ubijenih 22. 4. 1945. u Gornjoj Kozici nisu još poznata.

Imena ubijenih, za koja smo pouzdano utvrdili da su ubijeni 22. 4. 1945., nalazimo u šest *Izvoda iz presuda* Vojnog suda.¹⁴ Iz njih proizlazi da su, tada već ubijeni, osuđeni na smrtnu kaznu između 1. svibnja (*Izvod 313/45.*) i 28. lipnja (*Izvod 315/45.*). Svi *Izvodi* nose datum 6. studenoga 1945., tj. ti službeni dokumenti o njihovoj krivici i osudi pojavljuju se tek nakon pola godine otkako su ubijeni. Pa, kako je to sve moguće? Pretpostavljamo da je razlog sljedeći: da bi se sva ta brojna ubijanja na neki način legalizirala, odnosno da bi se dokazalo kako se pravilno postupalo i sve bilo u skladu s važećim zakonima, i da su svi osuđeni na smrt strijeljanjem (nema osuđenih na kaznu zatvora ili oslobađajućih presuda) nakon što je u pravnom postupku dokazana njihova krivica, donijete su *lažne presude*, poznate nam samo preko *Izvoda*. Kada pogledamo imena Senjana za koje smo utvrdili da su ubijeni u Kozici 22. 4. 1945., možemo vidjeti još i to da se ona ne nalaze na istom *Izvodu*, tj. presude o njihovoj krivici nose različite nadnevke. To je još jedan dokaz lažiranja.

Ubijeni Senjani jamačno su prošli brutalan istražni postupak u *Plavoj vili*, gdje im je neki "isljednik" "dokazao krivicu". O tome je sigurno postojala evidencija, neka "knjiga uhićenih" koja je prosljeđena dalje, u Ogulin ili na Sušak, a koja je nestala. Jedna takva knjiga osuđenih na smrt sačuvana je u Gospiću. Prema zabilješkama koje su napravili "isljednici" u Senju ili negdje drugdje sastavljena je presuda u kojoj osim imena nalazimo i generalije osuđenih.

Samo iz šest *Izvoda iz presuda* dobivamo broj od 107 ubijenih. Ubijeni muškarci i žene najvećim su dijelom Hrvati iz ovih naših primorskih krajeva, odnosno s otoka Paga, Raba i Krka te područja Senja, Crikvenice i Vinodola. Ima ih i iz drugih naših krajeva. Među njima najviše ih je iz Senja i njegove okolice. Ukupno 31. Gledajući *Izvode*, zapažamo da se u svakoj pojedinoj

¹⁴ *Izvode iz presuda broj: 311(F), 312 (E), 313 (D), 314 (C), 315 (B) i 316 (A)* Vojnog suda Jugoslavenske armije - Vijeće na Sušaku, izdala je Komanda Ogulinskog vojnog područja II. JA, Vojni sud broj 566 dana 6. 11. 1945. *Izvodi* su pisani strojopisom na tankome papiru, dosta su nejasni i izbljedjeli. Svaki *Izvod* ovjeren je potpisom nekog poručnika-sekretara te pečatom unutar kojega je upisano u krugu: *Komanda Ogulinskog - Vojnog područja, Vojni sud*, u sredini je jugoslavenski grb s petokrakom zvijezdom. U *Izvodima* su upisana imena ukupno stosedmorice osoba, muškaraca i žena, s generalijama (mjesto rođenja, socijalni status i dr.), što olakšava daljnje istraživanje.

Sl. 1. *Plavu vilu* izgradio je 1925. dr. Ivan Krajač. U njoj i u obližnjem spremištu za čamac tijekom 1945., dok je tu bilo sjedište OZN-e, bili su zatočeni, ispitivani i mučeni uhićeni Senjani i stanovnici okolice. Mnogi se nikad nisu vratili kući. Snimak oko 1930.

presudi nalaze osobe koje u većem broju nisu iz nekog grada ili užeg područja. To je hotimice složeno tako da se ne bi dobio dojam masovnog obračuna s neprijateljima novog poretka.

Ne znamo koliko je među ubijenima bilo hrvatskih vojnika iz 11. *Ličke* i 392. legionarske *Plave divizije*, koje su se preko Senja povlačile prema Rijeci. *Izvodi iz presuda* koje objavljujemo imaju brojeve od 311 do 316. Ponovimo, u njima su navedena imena stosedmorice ubijenih. A koliko je, dakle, ubijenih čija imena sadrže *Izvodi* do broja 311, odnosno od broja 316 dalje? Brojka je stravična. U *Izvodima*, koje objavljujemo u prilogu članka, kurzivom su istakuta imena ubijenih Senjana i stanovnika senjske okolice.

Rekli smo da smo pouzdano utvrdili da su neki od njih ubijeni na Kozici 22. 4. 1945., a drugi su ubijeni otprilike u istom razdoblju nakon "oslobođenja", i to na isti ili sličan okrutni način negdje uz cestu koja vodi prema Novom. Dosad prikupljene izjave i podaci o datumu i mjestu smrti nedužnih Senjana i stanovnika okolice ponekad su nejasne. To je i razumljivo.

Od tada do danas prošlo je 50 godina, a sve donedavno o tim stradanjima nije se pričalo. Neke osobe, čiji bi iskazi bili veoma važni, više nisu žive, a i sjećanja onih koji nešto znaju, blijede. I krajolik se tijekom vremena promijenio, pa sve to otežava ubikaciju mjesta stradanja, koje kao da proteklih godina nitko nije posjećivao ili bilo kako obilježio. Nije sačuvana niti izvorna građa o istražnim postupcima pripadnika senjske OZN-e tijekom travnja i svibnja 1945. Naša je obveza da iznesemo istinu o tragičnoj sudbini ovih ljudi senjskog podneblja te da ih pokopamo po kršćanskom običaju. Stoga molimo čitatelje i sve kojima je stalo do istine, da nam svojim izjavama ili na drugi način pomognu koliko god mogu.

Prilog I. - Izvorni prijepis Izvoda iz presuda Vojnog suda Jugoslavenske armije - Vijeća na Sušaku (br. 311 - 316/45.) s imenima i osnovnim podacima o osuđenima. Kurzivom su istaknuti osuđeni Senjani i stanovnici senjskog područja.

KOMANDA
OGULINSKOG VOJNOG
PODRUČJA II. J. A.
VOJNI SUD
Broj: 566
Dana 6. XI. 1945.

IZVOD IZ PRESUDE br. 311/45.

Vojni sud Jugoslavenske Armije, Vijeće na Sušaku presudio je dana 9. maja 1945. god.:

1. - Pininski Večeslava, sina Aleksandra i Irene rođ. Volanski, rođen 13. VIII. 1893. god., oženjen ima djete, boravi u Opatiji, plemić,
2. - *Mikelić Petar*, sin pok. Stjepana i pok. Amalije rođ. Benevoli, rođ. 20. II. 1886. god. u Senju, oženjen otac 2 djece, gradski senator,
3. - Klofutar Josip, sin Josipa, rođen 1895. god. u Tržiću, trgovac galanterijske robe i kožnih predmeta na Sušaku,
4. - Katić Jure, sin pok. Jove i Mike Garić, rođen 29. VII. 1919. god. u Tribnju,
5. - *Pajdaš Ivica*, sin Jakova i Anđelke rođ. Boras, rođ. 26. II. 1922. god. u Senju, neoženjen,
6. - Dorinčić Josip, sin pok. Mate i Lucije rođ. Martinčić, rođen 1880. god. iz sela Resike, općina Vrbnik, kotar Krk, zanimanje pomorac,
7. - *Bevandić Ivan /Kantar/*, rođen 17. III. 1923. god. u Dušikravi, Jablanac, Senj,
8. - Šoštar Ignjat, sin pok. Koste, rođen 15. VII. 1922. god. u Tetovcu, kotar Čabar, oženjen, oružnički narednik,

Sl. 2. Ograde u Gornjoj Kozici - mjesto na kojem su pogubljeni Senjani 22. 4. 1945.

9. - Andrijaš Tome, sin Tome i Terezije rođene Marušić, rođen 26. X. 1910. god. u selu Šeftići, kotar Križani, neoženjen, po zanimanju nadcestar, navodno nekažnjavan,

10. - Klemenčić Eugen, sin Eugena i Rože, rođen 22. V. 1910. god. u Beču, neoženjen, činovnik,

11. - *Lopac Marijan*, sin Ivana i Marije, rođen 27. VII. 1904. god. u Senjskoj Dragi, kotar Senj, mehaničar, oženjen otac 3 djece,

12. - Pešić Mirko, sin Vukaila i Hinke Radović, rođen 8. I. 1917. god. u Crnom Vrh, neoženjen, radnik,

13. - Stanković Mirko, sin Dragutina i Zlate, rođen 1918. god. u Nišu, općina i kotar Niš, mehaničar, oženjen otac 3 djece,

14. - Popović Kata, kći Ivana, rođena 15. XI. 1922. god. u Lovincu, kotar Gračac, udata, intelektualka,

15. - Lovrić Lucija, kći Ivanova, rođena 18. VIII. 1926. god. u Vrbniku, neudata, Hrvatica - rkt.,

16. - *Anić Grga /Zeel*, sin Vicka i Mare, rođen 10. III. 1872. god. u Krivom Putu, kotar Senj, oženjen 6 djece, zemljoradnik,

17. - Waner Herman, sin pok. Hermana i Santine Prati, rođen 25. XI. 1881. god. u Vinkovcima, oženjen 5 djece, obrtnik,

18. - *Rukavina Jure*, sin pok. Ivana i Barbare rođene Rukavina, rođen 23. IV. 1919. god. u Sv. Jurju, kotar Senj,

19. - *Borović Šime*, sin pok. Šime i majke pok. Marije rođene Denon, rođen 12. VII. 1910. god. u Novalji, oružnički razvodnik, pripadao oružničkoj postaji na Sušaku, neoženjen,

20. - *Orlić Rasim*, sin Alage i majke Katle rođene Omerčević, rođen 9. VII. 1917. god. u Cazinu, kuhar, oženjen, nastanjen u Sušaku,

21. *Žic Anton Antonov*, rođen u Puntu 15. VII. 1913. god., trgovački pomoćnik, Hrvat rkt.,

22. *Dragičević Branko*, sin Mate i Lucije, rođen 25. VII. 1914. godine, iz Starigrada, Jablanac, kotar Senj, neoženjen, po zanimanju postolar,

na kaznu smrti strijeljanjem, trajan gubitak građanskih prava i na konfiskaciju cjelokupne njihove imovine.

Smrt fašizmu - Sloboda Narodu !

Sekretar, poručnik:
(potpis nečitak, op. aut.)

KOMANDA
OGULINSKOG VOJNOG
PODRUČJA II. J. A.
VOJNI SUD
Broj: 566
Dana 6. XI. 1945.

IZVOD IZ PRESUDE br. 312/45.

Vojni sud Jugoslavenske Armije Vijeće na Sušaku presudio je dana 11. lipnja 1945. god. niže navedene, na kaznu smrti strijeljanjem, trajan gubitak građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne njihove imovine:

1. - *Kraljić Juru*, sina *Andrije* i *Marije Moliniš*, rođen 19. XI. 1892. god. u Križanima, kotar Crikvenica, postolar,

2. - *Pereković Toma*, sin *Toma* i *Mage Kukuljić*, rođen 23. I. 1920. god. u Saternu, Glina,

3. - *Usanović Petra*, sin *Stjepana* i *Ive Strčetić*, rođen 6. III. 1920. god. u selu Nevojici, općina Mulj, trgovački pomoćnik,

4. - *Popović Antona*, sin *Jure*, rođen u Bos. Brodu, 3. VII. 1919. god., intelektualac, ustaški poručnik, oženjen,

5. - *Tonković Juru*, sin *Majeta* i *Kate*, rođen 15. IX. 1924. god. u Otočcu, radnik, neoženjen,

6. - *Marijan Vuju*, rođen 1875. god. u Škarama, kotar Otočac, zanimanje umirovljeni narednik vodnik mornarice, oženjen, otac 1 djeteta, stanuje u Sušaku još od 1935. god.,

7. - *Katić Juru*, sina pok. *Lovre* i *Ike Garić*, rođen 20. VIII. 1919. god. u Tribnju,

8. - *Lovrić Ivana /Coto/*, raznasač novina, star oko 35 god., neoženjen, iz Crikvenice,

Sl. 3. Kolona zarobljenih pripadnika *Plave divizije* na putu iz Senja (Mitnica - vrh Aleja) prema Lici 11. travnja 1945.

9. - Rumoru Ivana, sina pok. Ivana i Dume Kalabota, rođen 4. V. 1915. god. u Pagu, neoženjen, redarstveni stražar,

10. - Žic Ivana /Žičić/, sina Petra, rođen 20. X. 1913. god. u Baški, oženjen, zemljoradnik,

11. - *Butković Petra*, sin pok. Ivana iz Krivog Puta, Senj, rođen 27. V. 1925. god., zidar,

12. - Corneli Francesco, sina Alberta i Palmire Rebeci, rođen 4. III. 1902. god. u Pijacenci, nastanjen u Rijeci,

13. - *Smokvina Milana*, sina pok. Davida i Mande rođene Štokić, rođen 4. I. 1919. god. u Podovima, općina Jablanac, oženjen, ustaša,

14. - Lovrić Ivana, sina pok. Ivana i Marije rođene Barak, rođen 8. VII. 1904. god. u Plani,

15. - Čemeljić Alberta, sina Šimuna, rođen 19. XII. 1921. god., oženjen, kuhar,

16. - Božičević Josipu, kćerku Antona, rođena 11. VII. 1884. god., u Varaždinu, udovica,

17. - *Butorac Nedjeljka*, sina Vjekoslava i Marije rođene Car, rođen 15. VI. 1921. god. u Jablancu, mornar, domobran, ustaške pukovnije, neoženjen,

18. - Čujić Bogdana, pok. Maksima, rođen 24. IV. 1898. god. u Korenici, oženjen,

19. - *Devčić Nikola /Piletić/,* sin Martina i Marije, rođen u Jablancu, 25. I. 1921. god., radnik,
20. - *Prpić Ivana /Domjan/,* sina Kruna, rođen u Krivom Putu 9. IV. 1922. god., oženjen.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU !

Sekretar, poručnik:
(potpis nečitak, op. aut.)

KOMANDA
OGULINSKOG VOJNOG
PODRUČJA II. J. A.
VOJNI SUD
Broj: 566
Dana 6. XI. 1945.

IZVOD IZ PRESUDE br. 313/45.

Vojni sud Jugoslavenske Armije - Vijeće na Sušaku, presudio je dana 1. maja 1945. god. niže navedene, na kaznu smrti strijeljanjem, trajan gubitak građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne njihove imovine:

1. - *KORDIĆ IVANA,* sina Tadije i Julke, rođen 1. X. 1882. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen, gostioničar,
2. - *ŽUPAN BRANKO,* sina Frane i Marije, rođen 29. V. 1901. god. u Senju, oženjen, otac 3 djece, blagajnik gradske općine u Senju,
3. - *DRAŽENović ZDRAVKA,* sina Josipa i Drage rođene Vičević, rođen 3. XII. 1920. god. u Jukefu /Pomon/, zemljoradnik, neoženjen,
4. - *LEGAC VINKA,* sina Martina i Marije rođene Prpić, rođen 14. I. 1905. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen, otac 2 djece, obalski radnik,
5. - *RIBIĆ Dr ANTONA,* sina Šimuna i Amalije, rođene Maljevac, rođen 1. XII. 1920. god. u selu Severin na Kupi, neoženjen, kotarski predstojnik,
6. - *TOMLIJANOVIĆ STIPA /Šimajica/,* sina Šimuna i Antonije, rođen 29. XII. 1904. god. u Krivom Putu, udovac otac 2 djece, radnik,
7. - *JELENIĆ STJEPANA,* sina pok. Josipa, rođen 29. VIII. 1896. god., oženjen otac 3 djece, žandarmerijski poručnik,
8. - *VUKIĆ JOSIPA,* sina pok. Šime, rođen 17. III. 1907. god. u Tribnju - Karlobag, trgovački pomoćnik, ustaški poručnik,
9. - *KLARIĆ DAVORINA,* sina pok. Jure i Uršume Kuzmin, rođen 13. I. 1920. god. u Driveniku - Crikvenica, radnik, neoženjen,
10. - *TEISS ADOLFA,* sina Rozalije rođene Enkar, rođen 2. II. 1913. god. u Novoj Gradiški,
11. - *RESARIĆ VUKUŠIĆ MARIJA,* kći Luke i Marije rođene Miškulin, rođena 31. VIII. 1906. na Rijeci,
12. - *SAMARDŽIJA PAVAO,* sin Šime i Matije, rođen 2. juna 1902. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen otac 9 djece, radnik,

13. - *TOMAJIĆ IVICA /Smitl/,* sin Ivana i Ike, rođen 16. IX. 1920. god. u Velikom polju, Krasno, kotar Senj, zemljoradnik, neoženjen,
14. - *OLIVJERI VLADIMIRA,* sina Frane i Josipe rođene Vukelić, rođen 28. III. 1903. god. u Senju, oženjen, otac 1 djeteta, trgovac,
15. - *PRPIĆ MILANA /Birtin/,* sin Pave i Franke, rođen 3. I. 1923. u Krivom Putu, kotar Senj, neoženjen, radnik,
16. *KRIŠTOFOR BARICU,* kći Ivana i Barbare rođene Brijač, udata za Vladimira, majka 3 djece, kućanica,
17. *DEVČIĆ VINKA,* sina Martina, rođen 7. XII. 1922. god. u Starigradu, neoženjen, radnik,
18. - *KLOFUTAR MARIJU,* rođenu 18. II. 1902. god. u Pišecima,
19. - *RUKAVINA MILANA /Kavall/,* sin Frane i Jeke, rođen 1. X. 1882. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen, Hrvat - rkt.

Smrt fašizmu - Sloboda Narodu !

Sekretar, poručnik:
(potpis nečitak, op. aut.)

KOMANDA
OGULINSKOG VOJNOG
PODRUČJA II. J. A.
VOJNI SUD
Broj: 566
Dana 6. XI. 1945.

IZVOD IZ PRESUDE br. 314/45.

Vojni sud Jugoslavenske Armije - Vijeće na Sušaku, presudio je dana 4. jula 1945. god. niže navedene, na kaznu smrti strijeljanjem, trajan gubitak građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne njihove imovine, radi počinjenih zločina i krivičnih djela:

1. - *Radalj Josipa,* sina Andrije i Ivke, rođen 15. II. 1897. god. u Vlaki - Zagreb, oženjen otac 3 djece, žandarmerijski narednik,
2. - *Hriljac Antona /Ilija/,* sina Ivana, rođen 16. X. 1913. god. u Vrbniku - Krk, kuhar, neoženjen,
3. - *Pfeifer Ivanku,* kći Ivana rođena 20. januara 1904. god. u Kranju - Ljubljana, udata, domaćica,
4. *Ponjević Marka,* sina Bože, rođen 12. XI. 1911. god. u selu Badanj - Drniš, radnik,
5. - *Kordić Dragicu,* kći Ivana i majke Pole rodom iz Sv. Jurja, kotar Senj, udata majka 1 djeteta, gostioničarka,
6. - *Boter Mira /Dralica/,* rođena 2. XI. 1898. god. u Grižanama, kotar Crikvenica,
7. - *Papić Josu,* sina Jose i majke Tonke rođene Prpić, rođen 8. III. 1890. god. u Senju, oženjen, gradski ovrhovoditelj,
8. - *Tomljanović Jure /Baretal/,* od Jose i Marije rođ. Tomljanović, rođen 18. IV. 1921. god. u Podbili, općina Krivi Put, kotar Senj, neoženjen, radnik,

9. - Ribarić Antica, žena Ante, domaćica iz Banjola, rođena 1924. god.,
10. - Bašić Kiril /Perko/, sin Frane i majke Perke Pršinić, rođen 3. VII. 1907. god. u Banjoli,
11. - Čuljat Anku, kći Jure i Rozalije rođene Potočnjak, rođena 31. XI. 1905. god. u Novom, domaćica,
12. - Posavac Jago, sin pok. Petra i Ane Kutanjac, rođen 11. IV. 1896. u Ravši - Prijedor.

Smrt fašizmu - Sloboda Narodu !

Sekretar, poručnik:
(potpis nečitak, op. aut.)

KOMANDA
OGULINSKOG VOJNOG
PODRUČJA II. J. A.
VOJNI SUD
Broj: 566
Dana 6. XI. 1945.

IZVOD IZ PRESUDE br. 315/45.

Vojni sud Jugoslavenske Armije - Vijeće na Sušaku presudio, je dana 28. VI. 1945. god. niže navedene, na kaznu smrti strijeljanjem, trajan gubitak građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne njihove imovine, radi počinjenih zločina i krivičnih djela:

1. - Kulentić Anu, kći pok. Petra i Marije rođene Lovrinić, rođena 13. III. 1883. god. u Crikvenici, kućanica, udata, mati 5 djece,
2. - Bilous Aleksandar, sin Teodora, rođen 26. V. 1885. god. u Mihučinu, redarstveni agent, oženjen,
3. - Herenda Mariju, kći pok. Josipa i pok. Jele rođene Vitas, rođena 24. X. 1877. god., udovica, nepismena,
4. - *Tomljanović Ivana*, sina Mate i majke Ane rođene Vukelić, rođen 8. II. 1919. god. u Krivom Putu,
5. - Dimitrović Frana, sina Franje i Ane Tučić, rođen 27. III. 1923. god. u Bjelovaru, po zanimanju radnik,
6. - Maričić Jure iz Paga, rođen 6. XI. 1900. god., u Pagu, radnik, oženjen otac 6 djece,
7. - Zubović Antona /Ratimir/, pok. Antona i Jelene, rođen 10. II. 1918. god. u Kolanu, neoženjen, državni policajac,
8. - Rumora Josu, sina Jure, rođen 1905. god., u Povoljanima na otolu Pagu, oženjen,
9. Balić Frane, sina Nikole, rođen 8. VIII. 1900. god., oženjen, žandarmerijski narednik, rodom iz Vrpolja,
10. - Žic Kata, pok. Ivana, stara 61 god., udata, živi u Baška Draga kbr. 104,
11. - Rumora Mile iz Povoljane, rođen 24. II. 1914. god., oženjen, otac 3 djece, zemljoradnik,

12. - *Gržičić Finka*, kći pok. Ivana i Ane, rođena u Sv. Jurju, kotar Senj 26. VI. 1918. god., udata živi u Crikvenici,
13. - *Semenčić Milan*, rođen 10. II. 1902. god., sin Nikole i Julke, žandarski narednik, oženjen otac 1 djeteta, nastanjen u Crikvenici,
14. *Žic Anton /Bravarčić/*, sin pok. Frane iz Punta, rođen 26. VII. 1922. god., mehaničar,
15. *Dorić Branko*, sin Romana i Lovre rođene Juričić, rođen 28. II. 1922. god., u Hreljanima, kotar Sušak, radnik, neoženjen.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU !

Sekretar, poručnik:
(potpis nečitak, op. aut.)

KOMANDA
OGULINSKOG VOJNOG
PODRUČJA II. J. A.
VOJNI SUD
Broj: 566
Dana 6. XI. 1945.

IZVOD IZ PRESUDE br. 316/45.

Vojni sud Jugoslavenske Armije - Vijeće na Sušaku, presudio je dana 2. jula 1945. god. niže navedene, na kaznu smrti strijeljanjem, trajan gubitak građanskih prava i konfiskaciju cjelokupne njihove imovine, radi počinjenih zločina i krivičnih djela:

1. - *Karabajić Josipa*, sina *Emila* i *Marije* rođene *Žic*, iz Punta, rođen 5. IX. 1904. god., zemljoradnik, oženjen otac 1 djeteta,
2. - *Župan Katu*, kći *Bartula* i *Marije* rođene *Barac*, rođene 1898. god. iz Crikvenice, Dolac br. 17, mati jednog djeteta,
3. - *Mesaroš Aleksandar*, sin *Ladislava* i *Stanislave* rođene *Križanac*, rođen 12. I. 1904. godine, na Rijeci, zavičajan na Sušaku, neoženjen, privatni činovnik kod Hrvatskog Radiše,
4. - *Ovas Mate*, sina *Mate* i *Leje*, rođen 15. I. 1905. god. u Lešći, kotar Otočac,
5. - *Moguš Matiju*, sina *Josipa* i *Marije* rođene *Gomerčić*, rođen 23. II. 1896. god. u Cenici, zanimanjem sedlar i gostioničar, oženjen otac 4 djece, nastanjen u Senju,
6. - *Semenčić Antona*, sina i *Kate* rođ. *Vidas*, rođen 5. VII. 1920. u Novalju, neoženjen, zemljoradnik,
7. - *Hartlib Oskara*, rođen 1896. god. u Zagrebu, direktor fabrike papira, oženjen otac 2 djece,
8. - *Magoš Marka*, sina pok. *Ante* i *Antice* rođene *Duratov*, rođen 24. IV. 1877. god. iz Molata, oženjen otac 4 djece, umirovljeni financijski preglednik,
9. - *Zukić Đorđa*, kći pok. *Josipa* i *Ane* rođene *Župan* iz Crikvenice, kbr. 17, rođena 28. IV. 1920. god., udata bez djece, kućanica,
10. - *Orlić Nikolu*, sina *Ivana* i *Marije Bonifačić*, rođen u Puntu, mornar, oženjen otac 1 djeteta, nastanjen u Puntu,

11. - Sinček Antoniju, kći pok. Ivana i Katice Horak, rođena 3. VII. 1913. u Vinki, udata, kućanica,
12. - Bransteter Stanislava, sina Jakova i Kate rođene Car, rođen 9. X. 1924. u Crikvenici, oženjen, privatni činovnik,
13. - Majer Božo, sina Josipa, rođen 25. XII. 1914. god., u Sušaku, svršio 4 razreda osnovne škole i 3 stručne produžne škole, po zanimanju kovač, oženjen,
14. - Šepec Iliju, sina Jure i Ane rođene Šepec, rođen 9. VII. 1902. u Crikvenici, oružnički narednik, oženjen otac 1 djeteta, nastanjen u Crikvenici,
15. - Vojniković Miru, kći Husejina, rodom iz Raba, rođena 1925.,
16. - *Nagodu Miru*, kći Josipa i Terezije rođene Blažević, rođena 21. X. 1921. god. u Senju, krojačica,
17. - Salihović Salka, sina pok. Rame i Katike, rođen 21. I. 1903. god., u Vecelevu, općina i kotar Ključ, Hrvat - islamske vjere, otac dvoje djece, oružnik,
18. - Orlić Adama, sina Grge iz Poveljana, rođen 1. III. 1920. god., oženjen otac 2 djece, zemljoradnik,
19. - Rajinić Ivana, sina Josipa iz Luna, rođen 17. XI. 1911. god., neoženjen, pekar.

Smrt fašizmu - Sloboda Narodu !

Sekretar, poručnik:
(potpis nečitak, op. aut.)

Prilog II. - Popis Senjana i stanovnika senjske okolice koji se navode u *Izvodima iz presuda* Vojnog suda Jugoslavenske armije - Vijeća na Sušaku (br. 311 - 316/45.).

IZVOD IZ PRESUDE br. 311/45.¹⁵

2. - *Mikelić Petar*, sin pok. Stjepana i pok. Amalije rođ. Benevoli, rođ. 20. II. 1886. god. u Senju, oženjen otac 2 djece, gradski senator,
5. - *Pajdaš Ivica*, sin Jakova i Anđelke rođ. Boras, rođ. 26. II. 1922. god. u Senju, neoženjen,
7. - *Bevandić Ivan /Kantar/*, rođen 17. III. 1923. god. u Dušikravi, Jablanac, Senj,
11. - *Lopac Marijan*, sin Ivana i Marije, rođen 27. VII. 1904. god. u Senjskoj Dragi, kotar Senj, mehaničar, oženjen otac 3 djece,
16. - *Anić Grga /Zelee/*, sin Vicka i Mare, rođen 10. III. 1872. god. u Krivom Putu, kotar Senj, oženjen 6 djece, zemljoradnik,
18. - *Rukavina Jure*, sin pok. Ivana i Barbare rođene Rukavina, rođen 23. IV. 1919. god. u Sv. Jurju, kotar Senj,
22. *Dragičević Branko*, sin Mate i Lucije, rođen 25. VII. 1914. godine, iz Starigrada, Jablanac, kotar Senj, neoženjen, po zanimanju postolar,

¹⁵ Osuđeni 9. svibnja 1945.

IZVOD IZ PRESUDE br. 312/45.¹⁶

11. - *Butković Petra*, sin pok. Ivana iz Krivog Puta, Senj, rođen 27. V. 1925. god., zidar,

13. - *Smokvina Milan*, sin pok. Davida i Mande rođene Štokić, rođen 4. I. 1919. god. u Podovima, općina Jablanac, oženjen, ustaša,

17. - *Butorac Nedjeljka*, sin Vjekoslava i Marije rođene Car, rođen 15. VI. 1921. god. u Jablancu, mornar, domobran, ustaške pukovnije, neoženjen,

19. - *Devčić Nikola /Piletić*, sin Martina i Marije, rođen u Jablancu, 25. I. 1921. god., radnik,

20. - *Prpić Ivan /Domjan*, sin Kruna, rođen u Krivom Putu 9. IV. 1922. god., oženjen,

IZVOD IZ PRESUDE br. 313/45.¹⁷

1. - *KORDIĆ IVAN*, sin Tadije i Julke, rođen 1. X. 1882. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen, gostioničar,

2. - *ŽUPAN BRANKO*, sin Frane i Marije, rođen 29. V. 1901. god. u Senju, oženjen, otac 3 djece, blagajnik gradske općine u Senju,

4. - *LEGAC VINKO*, sin Martina i Marije rođene Prpić, rođen 14. I. 1905. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen, otac 2 djece, obalski radnik,

6. - *TOMLJANOVIĆ STIPA /Šimajca*, sin Šimuna i Antonije, rođen 29. XII. 1904. god. u Krivom Putu, udovac otac 2 djece, radnik,

12. - *SAMARDŽIJA PAVAO*, sin Šime i Matije, rođen 2. juna 1902. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen otac 9 djece, radnik,

13. - *TOMAJIĆ IVICA /Smil*, sin Ivana i Ike, rođen 16. IX. 1920. god. u Velikom polju, Krasno, kotar Senj, zemljoradnik, neoženjen,

14. - *OLIVJERI VLADIMIR*, sin Frane i Josipe rođene Vukelić, rođen 28. III. 1903. god. u Senju, oženjen, otac 1 djeteta, trgovac,

15. - *PRPIĆ MILAN /Birtin*, sin Pave i Franke, rođen 3. I. 1923. u Krivom Putu, kotar Senj, neoženjen, radnik,

17. *DEVČIĆ VINKO*, sin Martina, rođen 7. XII. 1922. god. u Starigradu, neoženjen, radnik,

19. - *RUKAVINA MILAN /Kavall*, sin Frane i Jeke, rođen 1. X. 1882. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen, Hrvat - rkt.

IZVOD IZ PRESUDE br. 314/45.¹⁸

1. - *Radalj Josip*, sin Andrije i Ivke, rođen 15. II. 1897. god. u Vlaci - Zagreb, oženjen otac 3 djece, žandarmerijski narednik,

5. - *Kordić Dragica*, kći Ivana i majke Pole rodom iz Sv. Jurja, kotar Senj, udata majka 1 djeteta, gostioničarka,

7. - *Papić Joso*, sin Jose i majke Tonke rođene Prpić, rođen 8. III. 1890. god. u Senju, oženjen, gradski ovrhovoditelj,

¹⁶ Osuđeni 11. lipnja 1945.

¹⁷ Osuđeni 1. svibnja 1945.

¹⁸ Osuđeni 4. srpnja 1945.

8. - *Tomljanović Jure (Bareta)*, od Jose i Marije rođ. Tomljanović, rođen 18. IV. 1921. god. u Podbili, općina Krivi Put, kotar Senj, neoženjen, radnik,

IZVOD IZ PRESUDE br. 315/45.¹⁹

4. - *Tomljanović Ivan*, sin Mate i majke Ane rođene Vukelić, rođen 8. II. 1919. god. u Krivom Putu,

12. - *Gržičić Finka*, kći pok. Ivana i Ane, rođena u Sv. Jurju, kotar Senj 26. VI. 1918. god., udata živi u Crikvenici,

IZVOD IZ PRESUDE br. 316/45.²⁰

5. - *Moguš Matija*, sin Josipa i Marije rođene Gomerčić, rođen 23. II. 1896. god. u Cenici (?), zanimanjem sedlar i gostioničar, oženjen otac 4 djece, nastanjen u Senju,

16. - *Nagoda Mira*, kći Josipa i Terezije rođene Blažević, rođena 21. X. 1921. god. u Senju, krojačica,

Prilog III. - a) Imena Senjana i stanovnika senjske okolice za koje je pouzdano utvrđeno da su ubijeni 22. 4. 1945. u Gornjoj Kozici i b) imena Senjana i stanovnika senjske okolice za koje se pretpostavlja da su ubijeni 22. 4. 1945. u Gornjoj Kozici (prema *Izvodima iz presuda Vojnog suda Jugoslavenske armije - Vijeća na Sušaku* br. 311 - 316/45.).

a)

IZVOD IZ PRESUDE br. 313/45.

2. - *Župan Branko*, sin Frane i Marije, rođen 29. V. 1901. god. u Senju, oženjen, otac 3 djece, blagajnik gradske općine u Senju,

6. - *Tomljanović Stipa (Šimajica)*, sin Šimuna i Antonije, rođen 29. XII. 1904. god. u Krivom Putu, udovac otac 2 djece, radnik,

14. - *Olivieri Vladimir*, sin Frane i Josipe rođene Vukelić, rođen 28. III. 1903. god. u Senju, oženjen, otac 1 djeteta, trgovac,

IZVOD IZ PRESUDE br. 314/45.

8. - *Tomljanović Jure (Bareta)*, od Jose i Marije rođ. Tomljanović, rođen 18. IV. 1921. god. u Podbili, općina Krivi Put, kotar Senj, neoženjen, radnik,

IZVOD IZ PRESUDE br. 315/45.

4. - *Tomljanović Ivan*, sin Mate i majke Ane rođene Vukelić, rođen 8. II. 1919. god. u Krivom Putu,

IZVOD IZ PRESUDE br. 316/45.

16. - *Nagoda Mira*, kći Josipa i Terezije rođene Blažević, rođena 21. X. 1921. god. u Senju, krojačica,

¹⁹ Osuđeni 28. lipnja 1945.

²⁰ Osuđeni 2. srpnja 1945.

Sl. 4. Grupa krivo-
putske ustaške po-
staje u ljeto 1944.
Od lijeva: 1. (?), 2.
Jure Tomljanović
"Bareta", 3. Šojat
"Moko", 4. Stipan
Tomljanović "Ši-
majica" i (mali)
Joso Tomljanović.

b)

IZVOD IZ PRESUDE br. 311/45.

2. - M i k e l i ć P e t a r, sin pok. Stjepana i pok. Amalije rođ. Benevoli, rođ. 20. II. 1886. god. u Senju, oženjen otac 2 djece, gradski senator,

11. - L o p a c M a r i j a n, sin Ivana i Marije, rođen 27. VII. 1904. god. u Senjskoj Dragi, kotar Senj, mehaničar, oženjen otac 3 djece,

IZVOD IZ PRESUDE br. 312/45.

9. - **Devčić Nikola (Piletić)**, sin Martina i Marije, rođen u Jablancu, 25. I. 1921. god., radnik,

IZVOD IZ PRESUDE br. 313/45.

4. - **Legac Vinko**, sin Martina i Marije rođene Prpić, rođen 14. I. 1905. god. u Sv. Jurju, kotar Senj, oženjen, otac 2 djece, obalski radnik,

17. **Devčić Vinko**, sin Martina, rođen 7. XII. 1922. god. u Starigradu, neoženjen, radnik,

IZVOD IZ PRESUDE br. 314/45.

5. - **Kordić Dragica**, kći Ivana i majke Pole rodom iz Sv. Jurja, kotar Senj, udata majka 1 djeteta, gostioničarka,

7. - **Papić Joso**, sin Jose i majke Tonke rođene Prpić, rođen 8. III. 1890. god. u Senju, oženjen, gradski ovrhovoditelj,

DIE AM 22. APRIL 1945 IN GORNJA KOZICA BEI SENJ
ERSCHOSSENEN SENJER

Zusammenfassung

Nach der "Befreiung" der Stadt Senj und ihrer Umgebung wurde am 9. April die sgn. Volksgewalt errichtet. In einer groben Abrechnung mit allen, die an die Ideen Jugoslawentums und des Kommunismus nicht glauben wollten, wurden fast alle auf dem Gebiet von Senj und seiner Umgebung angetroffenen. Antikommunisten, nur wegen ihrer politischen Meinung, verhaftet und erschossen. Solches Schicksal hat auch diejenigen Senjer getroffen, die in Senj verurteilt und in Gornja Kozica (etwa zehn Kilometer nördlich von Senj) erschossen wurden.

Das tragische Schicksal dieser unschuldigen Leute wird in diesem Artikel auf Grund der Aussagen von den Zeugen, sowie nach den hier veröffentlichten Ableitungen aus den verfälschten Verurteilungen des Kriegesgerichtes der jugoslawischen Armee (Rat in Sušak) dargestellt.

THE PEOPLE FROM SENJ KILLED AT GORNJA KOZICA
ON 22ND APRIL 1945

Summary

After "liberation" of the city of Senj and its districts on 9th April 1945 was formed the "national command". In brutal requital with all those who did not blindly believe in ideas of yugoslavianism and communism, a great number of people from Senj and its suburbs and some others who happened to found themselves there at that moment, were arrested and condemned.

Although they mostly did not have other sins, almost all were executed by firing squads. The same fate befell to those people from Senj who were condemned at Senj and killed at Gornja Kozica (the village less than ten kilometres on the north of Senj). The author deals with the tragic fate of those people on the basis of verbal evidences and according to the excerpts from fixed prejudications of the Military Court of the Yugoslav Army (Council at Sušak), which have been made public as enclosures of this article.